

Tabak in Diepenveen in WO-2

Presentatie van oude film en nieuw boek op 3 april

Op donderdag 3 april herleeft de *Diepenveense Tabak Centrale* in beeld en geschrift! Op onze jaarlijkse ledenvergadering kunt u kennisnemen van de geschiedenis van dit bijzondere bedrijf. Tijdens de Tweede Wereldoorlog lag de tabaksimport stil, hierdoor ontstond er meer en meer schaarste aan dit - toen nog - door

Voorbereiding van de fermentatie door v.l.n.r. de heren Keurhorst, Van Santen en Weverling op de zolder van de Landbouwcoöperatie aan de Molenweg in Diepenveen (foto uit 'De Zakenwereld', 9 oktober 1942).

zeer veel Nederlanders geliefde genotsmiddel. Door de nood gedwongen gingen veel mensen in hun eigen tuintje experimenteren met tabaksteelt. Het kweken van deze planten was voor deze zgn. 'amateur-tabakkers' al moeilijk genoeg. Om daarna van de geogoste bladeren ook nog een goed rookbaar product te maken was bijna onmogelijk. Daarvoor ontbrak bij verreweg het merendeel van de amateurs de kennis. Het was ook geen eenvoudig proces. Hier bood Diepenveen uitkomst, want bij de *Diepenveense Tabak Centrale* was wél deskundigheid aanwezig. Het dorp verkreeg hierdoor in de oorlog zelfs landelijke bekendheid!

Gerrit Weverling, een ex-planter uit Indië, en tuinder Derk Keurhorst hadden hun kennis en faciliteiten gebundeld en waren op tijd in het 'gat in de markt' gesprongen. Ze waren begin 1942 al

gestart met het op vrij grote schaal verbouwen van tabaksplanten in en rond Diepenveen. Door samenwerking met het tabaksbedrijf Harm's

Verder in deze nieuwsbrief:

- Film 'Toeback'
- Boerderij Nijland
- Jan Daggert
- Pronkrol van zes meter
- Spreekwoorden (7)
- Oud en nieuw op de foto
- De waterkoning van Oud Rande
- De expositievitrine
- Riemersma verleden tijd
- Foto's kijken
- Ooievaar
- Kort nieuws

Rokende Canadezen tijdens gevechtspauze op het kerkplein van Diepenveen.

**Historische Vereniging
Dorp Diepenveen en Omgeving
Opgericht november 1998**

Bestuur

- Herman Denekamp (voorzitter)
- Jan Harmelink (penningmeester)
- Harrie van Klaveren (secretariaat)
- Wilbert Derksen (interviewgroep)
- Hans Ekkel (PR-groep)
- Jan van Ginkel (verzamelgroep)
- Leo Hattink
- Lamberthe de Jong (PR en contactpersoon)
- Harry Mulder (fotografie)
- Joke Riemersma-Veeneman (ledenwerving)
- Annie de Ruiter-Vossebelt
- Wim A. Roetert (contact knipselgroep)

Overige contactpersonen

- Ria Meeuwse (fotoarchiefgroep)
- Riek Visser-Haarman (textielgroep)
- José Groen-Bekema (Nieuwsbrief, tel.: 592992 emailadres: josegroen@home.nl)

Correspondentieadres

Stijne van Sallandtstraat 95
7431 GP Diepenveen
tel. 0570-560673

E-mail:

info@historischeverenigingdiepenveen.nl

Website:

www.historischeverenigingdiepenveen.nl

Verzameladres historische artikelen en foto's:

- Jan van Ginkel,
Dorpsstraat 2, Diepenveen

Expositie- en werkruimte bibliotheek:

- Gerry Berends-Kelder en Theo Hoetink (contactpersonen).
In de vitrine is historisch materiaal te zien.

Fotoarchiefgroep in de Openbare Bibliotheek:

Dinsdagmiddag van 14.30-16 uur

Contributie

€ 11,50 per gezin per kalenderjaar.
Rabobank Deventer
nr. 37.77.33.628

© Historische Vereniging Dorp Diepenveen en Omgeving.

PR-groep: Catherine Bolkestein, Ben Droste, Hans Ekkel, José Groen-Bekema, Herman Hogen Esch, Lamberthe de Jong, Harrie van Klaveren en Haijo Zwager

Eindredactie: José Groen-Bekema

Foto's: Harry Mulder, fotoarchief Historische Vereniging

Druk: De Kroon, Olst

ISSN 1569-7878   Verschijnt 2x per jaar

ten Harmsen in Deventer kon de DTC gekerfde inlandse tabak leveren. Amateurtabakkers konden hun tabaksbladeren naar Diepenveen opsturen, later kregen ze dan het eindproduct - geurige kerftabak - retour gezonden.

Dankzij de schrijver Ben Droste en schrijver Jan Jansen (voorheen eigenaar van de tabakshandel 'Jansen aan de Brink' in Deventer) verschijnt er nu een bijzonder boek over die tabaksteelt en over DTC. Het staat vol verhalen uit de periode 1942 tot 1959. Een aantal interviews van Jan Jansen en Wilbert Derksen zijn in het laatste hoofdstuk te vinden. Ouderen vertellen daarin wat ze zich nog kunnen herinneren van die bijzondere tijd.

De auteurs Jan Jansen en Ben Droste

Boek te koop

De titel van het boek, dat u op de ledenvergadering 3 april kunt kopen, luidt: *Diepenveense Tabak Centrale. Een plantage onder de rook van Deventer. 1942-1959*. Dankzij de steun van enkele sponsors kan het boek voor een lage prijs worden verkocht!

Unieke film 'Toeback'

Op deze avond wordt bovendien een unieke oude film gedraaid over de geschiedenis van de DTC met beelden uit de oorlogsjaren. De film werd door Jan Jansen gevonden in het Nationaal Filmmuseum en is nu gerestaureerd. Op de volgende bladzijde leest u meer over zijn speurtocht naar deze bijzondere voorlichtingsfilm over de tabaksteelt.

Kom ook op 3 april

Alle leden (en nieuwe leden!) zijn welkom op de ledenvergadering op donderdag 3 april in de Hof van Salland. De zaal is open vanaf 19.00 uur en de vergadering begint om 19.30 uur. Bij deze Nieuwsbrief ontvangt u de uitnodiging en agenda. Na de vergadering volgt de boekpresentatie en na de pauze wordt de film 'Toeback' vertoond.

‘Toeback’: unieke voorlichtingsfilm over tabaksteelt

Dit is de naam van een voorlichtingsfilm over de teelt van tabak op Nederlandse bodem. Deze film uit 1943, zonder geluid maar wel – voor die tijd nog iets bijzonders – in kleur, werd gemaakt door de bekende fotograaf/cineast Alex Roosdorp uit Deventer. Het was zijn idee om zo’n film te maken om de vele nieuwe ‘amateurtabakkers’ te instrueren hoe ze op hun eigen tuin of landje met succes tabaksplanten konden kweken. Tevens zou deze film moeten tonen hoe de groene bladeren uiteindelijk verwerkt werden tot geurige kerftabak. Dit idee viel in goede aarde bij het toenmalige ‘Departement van Landbouw en Visscherij’. Zo verkreeg Alex Roosdorp toestemming om deze film in oorlogstijd te maken. Met een door hem ontworpen cam-

per – mogelijk de eerste van ons land – reisde hij vervolgens met zijn vrouw Marie het land door en maakte prachtige filmopnames.

De ‘stomme’ film werd een groot succes. In heel Nederland werden in 1944 voorstellingen georganiseerd waarbij de film mondeling door Roosdorp of één van zijn medewerkers toegelicht werd. Die avonden werden zeer druk bezocht.

Meer dan de helft van de film bestaat uit beelden die opgenomen zijn bij de ‘Diepenveensche Tabak Centrale’. Vanuit Deventer kon Alex Roosdorp het opgroeien van de tabaksplanten van nabij volgen en op het gevoelige celluloid vastleggen. Hierdoor is deze film voor de Historische Vereniging Dorp Diepenveen en Omgeving van groot belang,

want er zijn veel bekende Diepenveense personen en plekken op te zien.

Het is aan de Diepenvener Jan Jansen te danken dat deze film, ergens diep uit een Overveense kelder van het Nationaal Filmmuseum, gered werd. Iedereen was de film namelijk al vergeten en hij verkeerde op dat moment in slechte staat. Jan Jansen ontdekte in 2003 het bestaan van de film ‘Toeback’ door zijn zoektocht in de archieven van het Deventer Dagblad. Het was niet eenvoudig, maar dankzij zijn doorzettingsvermogen kreeg hij het, met hulp van de Stichting Nederlandse Tabakshistorie, voor elkaar om de film te laten restaureren en digitaal te maken.

Wilbert Derksen

Foto's kijken

Heeft u op de verenigingsavonden geen tijd genoeg om de foto's te bekijken? Gaat u dan eens naar de openbare bibliotheek aan de Crommelinlaan. Elke dinsdagmiddag van 14.30-16 uur is de foto-archiefgroep daar aan het werk. U kunt er rustig de mappen doorbladeren.

Huis Oud Rande en de schaal van de waterkoning

(Dit is geen sprookje maar een waar gebeurd verhaal)

Korte beschrijving van de geschiedenis van het huis Oud Rande

De oude havezate Oud Rande in Diepenveen werd in 1838 gesloopt, met uitzondering van de oude zuidwest toren. Er werd een nieuw huis op dezelfde plaats opgetrokken, in de moderne stijl van die dagen, de neogotische.

Foto uit 1870 van het neogotische huis Oud Rande in Diepenveen. Op deze plek stond voor 1838 het kasteel Oud Rande dat in 1570 werd gebouwd door Willem van Doetinchem. Op de foto zien we enkele leden van de familie Cost Budde voor het huis terwijl de koetsier Derk Jansen (1841-1921) op de bok van de koets zit. De koetsier heeft een mooi wit paard ingespannen en wacht op vertrek. In 1928 werd Jan Homan van der Heide uit Bemmelen de nieuwe eigenaar van het huis. Foto van site: kasteleninoverijssel.nl

De waterkoning

Jan Homan van der Heide werd geboren op 14 dec 1865 in Ezinge. Na zijn waterbouwkundige studie in Delft ging hij omstreeks 1893 naar Java en huwde daar met de Nederlandse Cornelia Hamers (geboren 27 februari 1868 te Padang Pandjong op Java). Cornelia was onderwijzeres en sprak naast Maleis ook vloeiend Thais.

Homan werkte op Java mee aan een irrigatieproject dat veruit het grootste waterstaatkundige werk uit de koloniale periode had moeten worden. Een gebied zo groot als de provincie Utrecht en het Gooi samen moest worden bevloed met het water van de langste rivier van Java, de Solo. In 1899 publiceerde Homan van der Heide een omvangrijk boek over zijn werk met de titel: *Beschouwingen aangaande de Volkswelvaart en het irrigatiewezen op Java in verband met de Solovalleiwerken*.

Jan Homan was een bewogen socialist (hij werd 'rooie Jan' genoemd) en een gedreven econometrist die probeerde om de welvaart en het welzijn van de

Lange tijd bewoonde mr. Henrik Cost Budde het huis. Zijn erfenamen trachtten in 1879 het goed publiek te veilen. Zij boden te koop aan: *De havezate Oud Rande*, groot ruim 26 ha. Het eerste perceel bestond uit : een flink gebouwd heerenhuis met 7 beneden- en 8 bovenkamers met riant uitzicht, dienstbodenvertrek, keuken en uitmuntende kelders, voorts een daaraanstaanden toren met badkamer en annex koetshuis voor stalling voor 4 paarden en op zichzelf staande stallingen voor koeyen en verdere inrigting voor melkerij en landbouw, voorts: tuinbouwwoning, tuinen beplant met fijne vruchtbomen, boomgaard, akkermaalsbosch, uitmuntende bouw- en weilanden en eene boerderij met eene bouwmanswoning.

Het bewaard gebleven veilingboekje bevat nog veel meer gegevens over de diverse boerderijen en percelen. De verkoop werd echter

aangehouden en bij de scheiding ging het goed over op mr. Weyer Anthony Cost Budde die er enige tijd woonde en die in 1907 overleed. De weduwe Cost Budde verkocht het huis met landerijen publiek in 1928 (Dit veilingboekje is er ook nog). Overgenomen moest worden een Mariabeeld met drie banken die in het torentje stonden. Deze waren zeker afkomstig van 'de van Doetichems' en van de 'van Coeverdens' die ooit de oude havezate bewoonden. De spullen stonden nog steeds in de oude kapel. Deze kapel in het torentje had in de 17e- en 18e-eeuw als schuilkerk gediend voor de katholieken uit de omgeving. De nieuwe eigenaar werd Jan Homan van der Heide en zijn gezin uit Bemmelen. Zij woonden daar op het middeleeuwse kasteel 'de Kinkelenburg'.

Hiernaast volgt het opmerkelijke levensverhaal van de avonturier **Jan Homan van der Heide**.

inlandse bevolking te verbeteren. De Nederlandse regering had volgens Homan maar weinig oog voor de inlanders en was uiterst krenterig en laks en er was veel corruptie. De eigenzinnige Homan raakte danig gefrustreerd door dit beleid. Er gebeurde veel te weinig volgens hem. In 1905 werden de werkzaamheden op Java zelfs stilgelegd in verband met budgetoverschrijdingen.

Maar op dat moment werkte Homan van der Heiden er al niet meer! Hij had zijn baan opgegeven en was aan een nieuwe uitdaging in Thailand begonnen! Op 13 juni 1902 kwam hij in Siam aan. Zijn komst was op verzoek van koning Chulalongkorn die onder de indruk was gekomen van de Hollandse irrigatiewerken op Java.

Hij vroeg aan Homan om iets vergelijkbaars op te zetten in Thailand. Zijn vrouw Cornelia Hamers fungeerde als tolk bij al de gesprekken met de koning. Homan ging enthousiast aan de slag (en vergat even zijn frustraties), verrichtte in het hele gebied veel metingen, en kwam al in 1903 met een uitgebreid masterplan voor dit grootschalige irrigatieproject. Zijn voorstel was om 150 km ten noorden van Bangkok een dam in de Chao Phraya -rivier te bouwen. Dit zou een effectieve irrigatie van de uitgestrekte delta mogelijk maken. De rijstproductie van Centraal-Thailand kon hierdoor drastisch worden vergroot en het gebied zou de graanschuur van Siam worden.

Koning Chulalongkorn noemde hem vanwege zijn bezielende deskundigheid **'de Waterkoning'**.

Verdere uitwerking van het ontwerp stuitte echter op geldgebrek, onbegrip, bureaucratie en geruzie. Bovendien werd er uiteindelijk prioriteit gegeven aan de aanleg van het spoorwegnet.

Homan werd met de dag gefrustreerder en maakte zich tenslotte onmogelijk door zijn personeel te laten staken. Zonder dat de koning hem nog wilde ontvangen, keerde hij in 1909 ontgoocheld naar Nederland terug. Het lijkt erop dat hij in zijn verdere leven de Siamese teleurstelling en frustraties niet meer te boven is gekomen.

De belangrijke constructie die hij had voorgesteld, een dam in de Chao Prayarivier, 150 kilometer ten noorden van Bangkok, werd in 1957, twaalf jaar na zijn dood, alsnog gebouwd! Op dezelfde plaats en volgens hetzelfde ontwerp! De geniale Homan van der Heide verkreeg alsnog (postuum) de eer die hem toekwam. De Nederlander wordt nu gezien als de vader van de Thaise irriga-

tie. Men is hem in Thailand intens dankbaar want de rijstproductie op de uitgestrekte velden van Centraal-Thailand is enorm toegenomen. De export van rijst is sindsdien zeer belangrijk voor het land.

Rond 1910 was Homan alweer op Java en werd hij aangesteld als Directeur van de Indische Waterstaat. Hij deed met succes een poging het Soloproject nieuw leven in te blazen. In ruim 25 jaar werd het project in diverse fases alsnog uitgevoerd. Homan zal zich wel weer geërgerd hebben aan het lakse tempo.

In een recent artikel in het blad 'de Ingenieur' wordt met name zijn ontwerp in Thailand genoemd bij de 25 grootste buitenlandse projecten waaraan Nederlandse waterbouwkun-

Oude schaal van rood koper gevonden in de tuin van het huis Oud Rande. In relief is een bloem aangebracht. Het is de bloem van de heilige Indische Lotusplant. Een waterlelie met de Latijnse naam Nelumbo nucifera. Verder staan op de schaal de volgende inscripties: 1898, 1943 en 2 juni. Naast de inscripties zijn golven aangebracht. De schaal lijkt geschonken ter gelegenheid van een 45-jarig jubileum. Na onderzoek bleek het niet te gaan om de trouwdatum van het echtpaar. De datum 2 juni 1898 heeft waarschijnlijk te maken met zijn aanstelling als ambtenaar bij het project van de Solovalleiwerken. Al het koper, messing en tin moest aan het eind van de oorlog ingeleverd worden bij de Duitse bezetter. De waterkoning was gehecht aan zijn schaal. Hij wou hem niet kwijt en verstopte de schaal in de grond.

digen hebben gewerkt. Op 13 juni 2002 vierde men in Thailand het honderdjarig bestaan van het Thaise departement van irrigatie. Een reisverslag in de Volkskrant (juni 2007) vertelt hier uitvoerig over.

Vanwaar die viering op 13 juni 2002? Op die dag arriveerde Homan in Siam! Een standbeeld van 'de vader der Thaise irrigatie' ontbreekt tussen de rijpende rijstaren. Daarvoor druiste het eigenzinnige gedrag van de in 1945 overleden Nederlander te zeer in tegen de Thaise goede manieren. Maar hier en daar hangt zijn grote portret aan de muur van het departement waar ook de reusachtige dam staat. Alleen met de datum als cryptisch eerbetoon moet hij het dan verder maar doen.

De schaal van de waterkoning

Het huis Oud Rande werd van 1961 tot de sloop in 1964 als dubbel woonhuis verhuurd aan enkele gezinnen. De Diepenveense familie Treffers woonde er ook korte tijd (tijdens de verbouwing van hun eigen huis). Dochter Marion had in die tijd belangstelling voor archeologie. Zij vond in de tuin een bijzondere schaal.

Na zijn pensionering werd Homan politiek actief. Als vurig socialist en gefrustreerd door de overheid sloot hij zich in de jaren 30 aan bij de Nationaal Socialistische Beweging (NSB). Hij hoopte zo de economische crisis in de dertiger jaren te kunnen bezweren. Dit bleek een ernstige misvatting; een foute keuze met grote gevolgen.

Ook tijdens de oorlogsjaren bleef Homan geloven in deze Nationaal Socialistische ideeën. Opgemerkt moet worden dat hij niets moest hebben van de wandaden van het naziregime. Hoewel de

oude man anderen geen kwaad lijkt te hebben berokkend werd hij direct na de bevrijding van Diepenveen vanwege z'n lidmaatschap opgepakt door de Binnenlandse Strijdkrachten. De straf was buitensporig. Het antieke interieur van het huis werd ernstig beschadigd (werkte de rijkdom als een rode lap?) en er verdwenen veel kostbare spullen. Jan Homan van der Heide werd overgebracht naar een speciale gevangenis in Kampen waar hij op 14 november 1945 (op de leeftijd van bijna 80 jaar) is overleden. De waterkoning heeft zijn verkeerde politieke keuze met de dood moeten bekopen.

Mevrouw Homan van der Heide (Cornelia Hamers) overleed op 12-09-1957 op 89 jarige leeftijd als gevolg van een val bij het tuinhuisje bij het ronde bruggetje. Ze brak haar heup en overleed kort daarop. (informatie van de familie Goorman die in de naastgelegen tuinmanswoning woonde). Kort voor haar dood sprak ze tegen familieleden nog de aandoenlijke woorden: 'We hebben alles verkeerd gedaan in ons leven door steeds de verkeerde keuzes te maken'. Beide echtelieden Homan liggen begraven op het kerkhof aan de Roetertsweg. Het graf is er nog steeds.

De Diepenveener Jan Homan van der Heide stierf als een vergeten figuur. Landelijk wordt hij nu geroemd om zijn geniale waterbouwkundige ontwerpen en internationaal als 'vader van de Thaise irrigatie' was hij uiterst belangrijk voor dit land.

Hopelijk heb ik met dit verhaal een stukje Diepenveense geschiedenis 'boven water' gekregen.

Wim de Weerd

(voor opmerkingen en/of wilt u een uitgebreide versie van dit verhaal? mail: famdeweerd@home.nl)

Kort nieuws

LUSTRUM:

In november 2008 bestaat onze vereniging 10 jaar! De jubelcommissie is druk bezig met de voorbereidingen. Houd uw agenda alvast vrij voor zaterdag 8 november. Er komt een programma voor zowel de middag als de avond. Te zijner tijd hoort u er meer over.

DIEPENVEEN IN DE KRANT-2006:

De knipselgroep heeft eind vorig jaar een nieuwe 'Diepenveen-in-de-krant 2006' uitgebracht. Het dikke exemplaar met artikelen uit de dagbladen en huis-aan-huisbladen is vijf keer gekopieerd en ingebonden. Als je zo'n uitgave bekijkt, blijkt dat de meeste gebeurtenissen in Diepenveen in dat jaar al weer snel verleden tijd zijn. Weet u nog wat er toen gebeurde? In de bibliotheek aan de Crommelinlaan ligt een exemplaar en ook bij Gerry Roetert (Sallandsweg 1) kunt u deze laatste uitgave bekijken.

TENTOONSTELLING TEXTIELGROEP OP 1 MEI:

De dames van de textielgroep hebben het plan opgevat om hun lang gekoesterde wens, een tentoonstelling van alle materialen, te realiseren. Deze unieke tentoonstelling zal plaats vinden op Konin-ginnedag tijdens de Braderie en op 1 mei in de inmiddels lege winkel van Riemersma. Ook kunt u er alle boeken van de knipselgroep en de grote stukken van de verzamelgroep bewonderen.

Gerrit en Joke Riemersma voor de winkel op 9 oktober 2007

Riemersma, een begrip in Diepenveen

Na vierennegentig jaar houdt de zaak van Gerrit Riemersma op te bestaan. Joke Riemersma vertelt er het volgende over.

Ongeveer in 1910 kwam de 16-jarige Gerrit Riemersma uit Friesland (Weersum) naar Salland. Zijn moeder vond er een “leer-

plaats” als smidsknecht voor hem. Eenmaal per jaar een “nieuw pakje kleren” plus kost en inwoning waren zijn loon. Hij bleef niet lang op deze plek want

hoewel een goed vakman, dronk de smid volgens Gerrit te vaak. Hij vervolgde zijn opleiding in Veerwouden bij de smederij van Theunis Iebeles v.d. Veer.

De economische toestand dwong hem echter zijn heil elders te zoeken. Zo kwam hij in Diepenveen terecht bij Gait Willem Kruitbosch. In 1913 werd hij zelfstandig volgens de Kamer van Koophandel. In 1915 kocht hij het pand en bouwde er een bloeiend bedrijf van, ondanks de magere tijden. Toen hij zich zeker voelde van zijn zaak vond hij het tijd worden om zich een bruid te zoeken. Aan het knechtje dat hij had, vroeg hij of hij niet een

Sjoerd Riemersma op het fietsje dat vader Gerrit had gemaakt, ongeveer 1924

Gerrit Riemersma met opa Gerrit voor het pand in de Dorpsstraat in 1950

oudere zus had. “Jawel baas”, was het antwoord. “Dan zeg je vader en moeder dat ik zondagavond op visite kom”, zei Gerrit. Het klikte en zo trouwde hij op

Opa Gerrit in 1925. Hij is minstens zo trots op zijn horlogeketting als op de aut waar hij voor staat

De chauffeur is opa Gerrit. Wie de andere personen op deze foto uit 1927 zijn, is onbekend. De auto is een Berliet uit 1925.

26-jarige leeftijd met Albertha Johanna Camphuis. Zij kregen 3 kinderen: in 1919 kwam Sjoerd en daarna nog Dora en Betsie. Omdat er in die tijd niet zoiets als kinderfietsjes bestond bouwde hij er zelf een. Hierop

hebben zelfs zijn achterkleinkinderen plus hun buurkinderen nog leren fietsen. En de volgende generatie is ook bijna zover. Ongeveer in 1952 droeg hij zijn zaak over aan Sjoerd. Sjoerd en Gerda verhuisden naar “het dorp” en

Gerrit en zijn vrouw verhuisden naar de Boxbergerweg. Sjoerd zette de rijkschool, garage, taxi- en rijwielzaak voort, maar in 1978 werd de rijkschool afge-stoten. Gerda en Sjoerd droegen in 1980 het bedrijf over aan hun zoon Gerrit en verhuisden naar de Vossenbeldsweg. Gerrit en Joke trokken met hun 3 dochters in het bedrijf en voerden het in dezelfde lijn voort. Het was een druk bestaan maar ook mooi. Gerrit, ook zeer geïnteresseerd in techniek, deed zijn werk met veel plezier. Toch deden beperkingen van overheidswege de druk toenemen en daarom nam hij in 2006 het besluit het bedrijf te beëindigen. Dit gebeurde op 29 december 2007. Zo kwam na 94 jaar een eind aan het vertrouwde beeld van het pand “Dorp 16”.

Ansichtkaart van het pand aan de Dorpsstraat, begin twintigste eeuw

De Dorpsstraat in Diepenveen

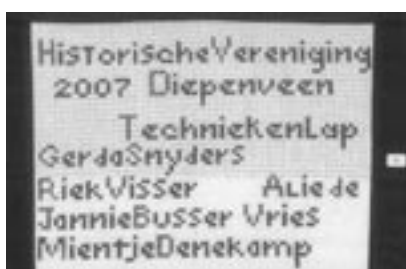
De oude pronkrol van zes meter van Toos Steunenber

Pronkrol van zes meter

De zes meter lange pronkrol van Toos Steunenber werd door de dames van de textielgroep geshowd op de historische avond van 8 november 2007. De zaal was enthousiast en onder de indruk van de mooie lap vol bijzondere handwerktechnieken. Maar extra bijzonder was dat de

textielgroep (Riek Visser, Janny Busser, Mientje Denekamp, Alie de Vries en de inmiddels overleden Gerda Sniijders) ook zelf een moderne rol hebben geborduurd. Ook die kon op 8 november worden bewonderd. Pronkrollen zijn examenstukken die meisjes (voor 1940)

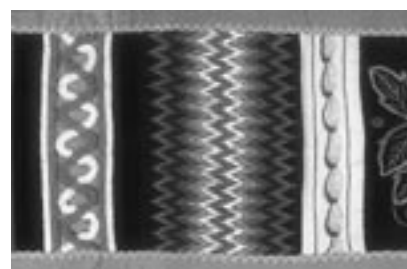
maakten op naaischolen en modevakscholen. De textielgroep wil graag weten of er nog meer oude pronkrollen in Diepenveen zijn. Als u er eentje heeft, wilt u dan contact opnemen met Janny Busser, Kerkplein 2, tel 592546 of met Riek Visser, Draaiomsweg 14/a, tel 642483.

Tekst op de nieuwe pronkrol.

Details van de oude pronkrol

Details van de oude pronkrol

Nieuws uit de werkgroepen

Haijo Zwager heeft afscheid genomen van de PR-groep. Hij is de ontwerper van ons logo en van de omslagen van de boeken. Dat betekent dat de PR-groep een nieuw lid met kennis van (moderne) grafische ontwerpen en technieken kan gebruiken.

Op 13 november overleed Gerda Sniijders - Heyting, een enthousiast en gewaardeerd lid van de textielgroep en van de knipselgroep. Jennie Koopman - van Dijk heeft inmiddels de leeggevallen plaats in de knipselgroep opgevuld.

Boerderij: Nijland (Nummer 17 op boerderijkaart)

Op deze kaart die in 1998 is gemaakt door T.A. Kloosterboer en T.J. Mulder staat de plattegrond van de voormalige gemeente Diepenveen met daarop ca 360 boerderijen met de historische namen en ligging ervan. Op het huidige adres: 'Sportcomplex DSC 'de Zonnenbarg' Schuurmansweg 20A Diepenveen' stond tot 1982 de boerderij 'Nijland'. Wim de Weerd deed onderzoek naar de geschiedenis van deze boerderij. Hieronder leest u zijn bevindingen.

Dit sportcomplex 'de Zonnenbarg' dankt zijn naam aan drie generaties van de familie Zonnenberg die er als laatste een agrarisch bedrijf hebben gehad. De boerderij werd omstreeks 1971 door deze familie aan de gemeente Diepenveen verkocht. Een medewerker van de plantsoendienst van de gemeente Diepenveen (familie G.J.Hellewegen) heeft er vervolgens tot 1982 gewoond. Daarna is de boerderij gesloopt.

Hoe komt de boerderij aan de naam 'Nijland'?

Het enige aanknopingspunt was dus de naam Zonnenberg en de kadasterkaart van 1832. Door terugzoeken van steeds oudere bevolkingsregisters en door 'neuzen' in de kerkboeken van huwelijks, doopen en overlijden werd 'het gehele verleden' van boerderij en bewoners duidelijk.

Op de eerste kadasterkaart van 1832 staat de boerderij 'Nijland' al vermeld en er vlakbij meer naar de Boxbergerweg de boerderij 'Noordhoek' (nr 18 op de boerderijkaart; nu Boxbergerweg 85). Beide waren in 1832 eigendom van de diaconie van de hervormde kerk Diepenveen die de boerderijtjes waarschijnlijk heeft laten bouwen voor arm-lastige gemeenteleden.

De eerste bewoners van de boerderij 'Nijland' waren Jannes Nijland en Janna Moespot. Zij trouwden op 8 mei 1803 in de Kerk in Diepenveen. (Het is nu dus duidelijk hoe de boerderij aan zijn naam kwam). Jannes werd omstreeks 1774 in Elsen (Markelo/Rijssen) geboren,

maar werkte daarna in Voorst. Janna Moespot (geboren in 1778) kwam waarschijnlijk van de vlakbij gelegen boerderij 'de Moespot' in Tjoene.

Dochter Aaltje Nijland werd in 1811 op de boerderij (in de marke Tjoene) geboren. In het doopboek van de NH-kerk wordt de boerderij dan 'Nijvelt' genoemd. 'Nijvelt' betekent: het nieuwe veld. Het gebied ter plekke was een groot heidegebied en dit werd het 'Diepenveensche Veld' genoemd. Aan het begin van de 19e eeuw werd er dus op dit 'Diepenveensche veld' grond aangegraven t.b.v. beide boerderijtjes. Aaltje Nijland huwde in 1832 met de dagloner Gerrit Jan Roeterdink (omstreeks 1804 in Gorssel geboren). In het bevolkingsregister van 1840 worden acht bewoners van de boerderij vermeld. Het echtpaar met vier kinderen (Antonij, Frederik Jan, Johanna en Jenneken) en vader Jannes Nijland en moeder Janna Moespot. Deze twee overlijden kort daarna in 1841 en 1842. Omstreeks 1852 verlaat het gezin van Gerrit Jan Roeterdink met inmiddels 6 kinderen de boerderij. Antonij Nuesink (geboren in 1824 in Gorssel; beroep dagloner) en zijn vrouw Hermina Kolkman (1825, Markelo) en hun kinderen Hermina, Jan Hendrik, Maria Hermina en Harmen Jan werden de nieuwe bewoners. Waarschijnlijk werd de boerderij toen ook hun eigendom. Dochter Jenneken Nuesink werd op 10 maart 1864 op 'Nijland' geboren. Zij bleef met haar ouders op de boerderij

wonen en trouwde in 1891 met Hendrik Jan Zonnenberg (geboren op 24 sept. 1866 in Epe). Op 17 mei 1893 werd hun zoon Hendrik Jan geboren. Moeder Jenneken had gelukkig hulp van de inwonende dienstbode Johanna Scholten (geb. 1875 in Oene) en later van de inwonende dienstmeid Johanna Twellaar (geb. 1879 in Diepenveen). Het noodlot slaat toe als Hendrik Jan Zonnenberg (Sr) op 21 nov 1904 overlijdt. Er is dan geen man meer op de boerderij die het zware werk kan doen en er zijn daardoor weinig inkomsten.

Jenneken Nuesink hertrouwt in 1906 met Jan Willem Kluinsteker (1860 in Holten). Ook een zoon van hem komt in er 1911 wonen. Als Jan Willem Kluinsteker op 9 juli 1919 overlijdt, is Jenneken Nuesink weer weduwe. Zij blijft met haar zoon Hendrik Jan Zonnenberg (26 jaar) op de boerderij.

Hendrik Jan Zonnenberg trouwt op 6 mei 1926 met Hendrika Berends (6 okt. 1894 in de gemeente Olst). Het echtpaar krijgt twee zoons: Hendrik Jan (24 aug. 1927) en Jan Johan (25 jan. 1932).

Nijland betekent 'het nieuwe land' maar oudere Diepenveeners zullen eerder spreken van 'Zonnenberg' omdat hier 'als laatste' drie generaties Zonnenberg hebben gewoond. Leuk dat de naam Zonnenbargh nu gebruikt wordt voor het DSC-sportcomplex.

Reacties (b.v. betreffende genealogie) kunt u mailen naar: famdeweerd@home.nl

**VERVOLG
KORT NIEUWS**

WEBSITE:

Neemt u eens een kijkje op onze website. In 2007 werd die maar liefst 6000 keer aangeklikt. Veel historische nieuws op www.historischeverenigingdiepenveen.nl

ANSICHTEN:

Diepenveener Rudi Steenbruggen spaart door met zijn ansichtkaarten! In de vorige Nieuwsbrief las u een interview met hem. Inmiddels heeft hij er bijna 240, die te bewonderen zijn op diepenveen.inoudeansichten.nl.

SCHOOLWANDELING:

Op donderdag 10 april wandelt groep 6 van de basisscholen in Diepenveen langs historische plekken (kloosterkerk, toren Oud Rande, Naai- en Breischool, liefdeslaantje, begraafplaats Roeterdsweg en kikkerbeeldje). Onderweg vertellen onze vrijwilligers over de geschiedenis van het dorp.

ARCHIEF:

Er is een nieuwe werkgroep van start gegaan, die zich bezighoudt met ons archief en met het zoeken naar een eigen ruimte. Informatie hierover kunt u krijgen bij Herman Denekamp.

**INTERVIEWERS
GEVRAAGD:**

De interviewgroep is op zoek naar nieuwe interviewers. Liefst autochtone Diepenveeners. U krijgt goede uitleg en begeleiding! Aanmelden svp bij het secretariaat of bij: Wilbert Derksen - tel: 591468.

Oud en nieuw op de foto

Op de foto uit 1955 ziet u het winkeltje en de werkplaats van de familie Middelburg die begin jaren zestig naar de andere kant van de Dorpsstraat verhuisde. Op die plek heeft nu slager Harmsen zijn bedrijf. De familie Middelburg runde er een radio-, televisie- en elektrawinkel.

Op de tweede foto ziet u de situatie in de jaren zeventig. In die tijd woonde er de familie Bijsterbosch. Na het overlijden van Karel Bijsterbosch in maart 1993 bleef het pand een paar jaar onbewoond.

In 1994 kocht John Vrieling het en in december 1996 opende hij hier zijn makelaarskantoor.

Jan Daggert

Op de voorgevel van de woning Olsterweg 17 - vlakbij het tankstation van Keurhorst - zijn duidelijk de woorden 'De Spar' te lezen. Dankzij deze letters blijft de herinnering levend aan het feit dat hier vele jaren de kruidenierswinkel van Jan en Alie Daggert was. Jan Daggert werd op 18 april 2007 geïnterviewd door Eva Akkersdijk en Gerrit Hemeltje. Wilbert Derksen schreef aan de hand van dit interview onderstaand verhaal.

“Grootvader kwam als wees uit Ommen bij pleegouders in Diepenveen terecht”, vertelt Jan Daggert (3 mei 1928). In 1885 huwde hij met Derkje Scheperboer en werd hij pachter van boerderij ‘De Veltkamp’(adres nu: H.Bumaweg 3). Vijf jaar later werd, Jans vader, Jan Willem, geboren. Natuurlijk was die voorbestemd om ook boer te worden, maar door een hardnekkige astma, opgelopen door een bivak aan de Duitse grens tijdens de Eerste Wereldoorlog, moesten die plannen gewijzigd worden. Jan Willem werd toen melkcontroleur van de in die tijd opgerichte Diepenveense MRIJ-fokvereniging. In 1920 trouwde hij met Mies Klein Bronsvoort en ze gingen wonen naast het bekende café ‘De Driehoek’ van Paalman. (Het café was in de hoek Olsterweg/Baerselmansweg). Die buurt - in de volksmond ook wel Paalmansdorp genoemd - begon zich toen te ontwikkelen, los van de oude kern van

Diepenveen. Mies opende aan huis een kruidenierswinkeltje. Er was ook al een groenteboer, Kruitbosch, en melk was te koop bij Meeuwenberg. Later vestigde slager Singel zich er ook nog. Jan: “Vader bleef gewoon bij de vereniging werken. Voor melkmonsters ging hij bij de boeren langs, daarna bepaalde hij in het kleine laboratorium bij ons thuis het vetpercentage. Zo ontstonden zgn. melklijsten waarmee de boeren konden bepalen met welke melkkoeien ze het beste verder konden fokken. Op den duur verbeterde in deze regio zo de kwaliteit van het roodbonte koeienras enorm. Mijn vader tekende, om de dieren uit elkaar te houden, van elk pasgeboren kalf het rood-wit patroon van het vel in een schetsboek”.

In 1924 werden Jan Willem en Mies verblijd met de geboorte van dochter Dicky. Vier jaar later kwam zoon Jan. Bovendien begon hun grutterswinkel steeds rendabeler te worden. Het was

zo’n winkeltje zoals je ze nu alleen nog in musea kan zien. Alle artikelen waren los verkrijgbaar. De kruiden zaten in laden met de naam erop en werden per gewicht verkocht. De hoeveelheden werden afgewogen met de glimmende geelkoperen weegschaal op de toonbank. Koekjes zaten in blikken en werden in zakjes verkocht, evenals zout, suiker, soda, zachte zeep enz. Mies verkocht toen ook petroleum. Met deze brandstof werd gekookt en ’s avonds branden er toen nog veel lampen op. “Regelmatig kwamen mensen bij ons langs om hun petroleum-blikken te laten bijvullen. Dat moest achter de winkel gebeuren want dat spul stonk enorm. Elke keer weer moest mijn moeder daarna naar de pomp lopen en met zorg haar handen wassen. Anders zouden de mensen weer gaan klagen dat de koekjes zo’n rare smaak hadden”, vertelt Jan met een glimlach.

Buurman Paalman was een echte ondernemer. Hij had niet alleen het café, maar werkte ook als timmerman/aannemer. Later begon hij aan huis ook nog met een fietsenwinkeltje. Dankzij zijn initiatieven werd voor zijn drie zonen - hij had ook twee dochters: Marie en Minie - een goede bron van inkomsten gecreëerd. Zo kreeg Gerrit later de fietsenwinkel, Jan het café en Egbert werd aannemer. De oude Paalman zat graag voor zijn café.

’s Winters ging Jan met de slee op pad om zijn klanten van kruidenierswaren te voorzien. De foto is gemaakt in de omgeving van De Haere in Olst.

Strategisch zat hij daar ‘op zijn troon’ en kon, ondanks de knik daar in de Puinweg (nu: Olsterweg), heel goed aan beide kanten de straat overzien. Hij had voor iedereen die langskwam wel een opmerking. “Ik ging als kind vaak bij hem zitten op die bank”, vertelt Jan. “Het was een leuke man. Hij vertelde me dan van alles en gaf van die flauwe raadseltjes op waar ik toen heel erg om moet lachen, zoals: ‘Het is zwart, het vliegt en ’t is een kraai’. De kruidenierswinkel van Daggert kreeg steeds meer klandizie en doordat het assortiment groeide, werd het pand te klein. Toen buurman Paalman aan de overzijde van de weg een dennenbos kocht om daar een aantal nieuwe huizen te kunnen bouwen, was dat voor Jan Willem en Mies aanleiding om daar in 1930 een groter huis met winkel te laten bouwen: Rande 164 (nu Olsterweg 17). Tevens werd besloten om die nieuwe winkel onder te brengen bij De Spar. Jan: “Zo’n inkooporganisatie was toen iets heel nieuws. Mijn ouders waren wat dat betreft echte pioniers”. De broer van Mies, Anton, nam een paar jaar later de fietsenzaak van Gerrit Paalman over. De winkel groeide later, twee huizen verder, uit tot garage Klein Bronsvoort (nu Keurhorst).

Veel artikelen van de Spar kwamen van de groothandel uit Hengelo. In de oorlog was dat een voordeel, want hierdoor kon men aan extra zout uit Boekelo komen. Iets wat bij de vele andere grutters van het dorp – Ten Kleij, Hoetink, Van de Vlekkert, Kleinbussink, Saris en Wesslink – schaars begon te worden. Steeds meer levensmiddelen kwamen op de bon, dat betekende voor de winkeliers veel extra werk en ongemak. Alle bonnen die men van de klanten ontving,

De Spar-winkel van Jan Daggert

moesten op grote vellen worden geplakt. Als die vol waren, dan kon men tegen inlevering daarvan nieuwe bestelbonnen krijgen waarmee weer nieuwe voorraad kon worden ingeslagen ... als die tenminste voorhanden was. Jan: “In de oorlog woonde achter ons huis, in de Baerselmansweg, de familie Van de Wal. Gestimuleerd door Hendrik Drost, die de ondergrondse in Olst leidde, werd door Jacques en Harm van der Wal in november 1944 een succesvolle overval op het distributiekantoor in Schalkhaar gepleegd. Met die voedselbonnen konden veel onderduikers geholpen worden. Daarna doken de broers onder tot de bevrijding”. Nieuw Rande was in 1944 geconfisqueerd door de bezetter, eerst door de SS en later door de Todt-organisatie. Daarvoor werkten oudere Duitsers, deels ex-militairen. Ze waren opgeroepen om leiding te geven aan de oprichting van een verdedigingslinie langs de IJssel. Jan Daggert werd door hen gedwongen om daar met vele andere jongens loopgraven te maken. Later werd hij enkele maanden ingedeeld bij het keukenpersoneel van Nieuw Rande. In de kelder van het huis werd gekookt voor de staf. In de

stallen stond een keukenwagen waar eten gemaakt werd voor de Duitse opzichters. De mensen van de Todt droegen gele uniformen en ze werden daarom ook wel spottend ‘goudhaantjes’ genoemd. Jan: “Die mannen waren al op leeftijd en absoluut geen fanatici. Herr Kraus, de keukenmeester, was zelfs vriendelijk. Hij zorgde ervoor dat ik, in die tijd van schaarste, toch goed te eten kreeg”.

Gelukkig kwam in het jaar daarop de bevrijding. Daarna hadden de mensen al gauw wat meer geld te besteden en werd het in de meeste winkels weer wat drukker. Jan: “Ook bij ons, daarom had vader het liefst gezien dat ik meteen zou komen meehelpen in de zaak. Ik kon gelukkig, dankzij moeder, toch eerst de Mulo afmaken”. In 1945 werden geen eindexamens afgenomen. Er werd alleen gekeken naar de rapportcijfers en als die goed waren dan kregen de kinderen het diploma. Na de Mulo ging Jan, zoals van hem verwacht werd, bij zijn ouders in de winkel werken. Er werd toen ook een transportfiets aangeschaft waarmee boodschappen aan huis bezorgd konden worden. Het was een fiets met oude

Jan Daggert nu voor het huis dat ooit zijn Spar-winkel was

banden van een brommer, beter was - zo vlak na de oorlog - niet te krijgen. Jan: "Ik weet van die begintijd nog goed te herinneren dat ik op een dag, door veel regen en modder op de Kieftenweg, plotseling met fiets en al de sloot ingleed. Ik was tot mijn middel zwart en kletsnat geworden en ik ging flink overstuur zo snel mogelijk naar huis. Toen ik binnenkwam, schrok mijn vader, maar - zonder zich eerst om mij te bekommeren - was het eerste dat hij vroeg: 'Onze fiets is toch nog wel heel gebleven?'. Jan kan zich daar nu nog over opwinden. Hij vertelt verder: "Vader kende door zijn werk als melkcontroleur veel boeren, die werden door hem vaak klant van ons kruideniersbedrijf. Ik moest voor de bestellingen ook langs al die verre klanten. Als er wind was, dan kon je het bezorgen goed zat worden, want die rieten mand voor op de fiets was natuurlijk een enorme windvanger. Ik was blij toen er een paar jaar later voor de bestellingen een bromfiets werd aangeschaft". Veel extra geld werd in het begin van de jaren-50 van de vorige eeuw verdiend omdat de kruidenierszaak van Daggert werd

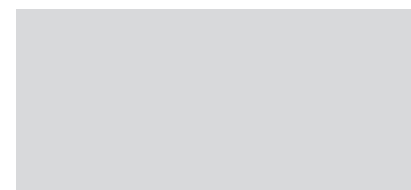
uitverkoren om levensmiddelen te leveren aan de drie grote aannemersbedrijven die betrokken waren bij de bouw van de verdedigingslinie tegen de Russen, vlakbij 'De Haere'. Veel werknemers woonden daar in barakken.

Jan trouwde in 1955 met Alie van Asselt uit Epse. Voortaan runden ze samen succesvol hun winkel aan de Olsterweg. Voor de bestellingen ging Jan elke week met de motor de klanten af, later met een bestelauto. "Het werd door ons altijd 'boekjes halen' genoemd. Eerst de bestelling opnemen en dan werd één of twee dagen later alles aan huis bezorgd. "Dat lijkt simpel, maar dat was het beslist niet", vertelt Jan, "want negen van de tien klanten hadden niets voorbereid als ik langskwam voor het boekje. Ze moesten dan eerst het hele huis door om te kijken wat ze nodig hadden. Dat duurde soms wel langer dan een half uur! Dat ging dus steeds van mijn kostbare tijd af. Toch wilde ik ze ook niet kwijt als klant, maar het kostte me elke keer moeite om dan vriendelijk te blijven. Veel tijd ging ook verloren met kletsen en koffiedrin-

ken, veel klanten eisten dat min of meer van me. Dat had wel als voordeel dat ik altijd goed geïnformeerd was over de laatste nieuwtjes van het dorp. Zo vroeg op een dag een klant aan me: "Hei'j 't al eheurd? De buurvrouw hef de karre ekiept". Ik had nog nooit van die uitdrukking gehoord en vroeg: "Wat zeg je nou?" Waarop ze in gewoon Nederlands zei: "De buurvrouw heeft een miskraam gekregen". Jan Daggert maakte zodoende altijd lange dagen, van 7 uur 's ochtends tot 's avonds 7 uur en dat zes dagen van de week. Hij moest natuurlijk ook nog regelmatig naar de groothandel om bestellingen te plaatsen.

Door de opkomst van supermarkten werd het voor traditionele kruideniers steeds moeilijker om de zaken financieel goed draaiende te houden, ook voor Jan en Alie. Ze besloten daarom in 1974 hun zaak in Diepenveen te sluiten. Ze pasten zich aan de nieuwe tijd aan en gingen verder als supermarkthouder van de Spar aan de Julianastraat in de Oranjebuurt van Deventer. Om de zaak daar te mogen runnen moest 's avonds ook nog door Jan na het werk gestudeerd worden want het diploma 'Aardappelen, Groente en Fruit' was een vereiste. Ook dat van 'Vers Vlees', 'Tabakswaren', 'Ondernemer en Supermarktmanager'.

In Keizerslanden hebben Jan en Alie nog zestien jaar gewerkt. Toen was het welletjes. Ze besloten een punt achter hun drukke leven te zetten en tot de dag van vandaag genieten ze volop van hun pensioen in hun mooie huis aan de Herman Boerhaavelaan.

Op de foto Albertus en Aaltje Kastelein voor het huis van fotograaf Kiers waar zij in 1932 en 1933 woonden. Hun zoon Henk was de eigenaar van de winkel in mode en textiel in het pand waar nu Novy zit

DE OOIEVAAR

U herinnert zich vast nog wel het verhaal van ‘De Kieften’ uit de vorige nieuwsbrief. Gerrit Hemeltje wist nog een leuke anekdote over Harmen Kieftenbelt die hij in zijn jeugd hoorde en nog niet vergeten is.

Het verhaal deed de ronde dat in de tijd van de Eerste Wereldoorlog in Diepenveen een ooievaar de gewoonte had om in het weiland achter de Kosterkamp* naar voedsel te zoeken. Harmen Kieftenbelt, de zoon van de plaatselijke kleermaker, die wegens de algemene mobilisatie, die er in die tijd van kracht was, in militaire dienst verbleef, vatte het plan op de vogel te schieten en dan opgezet als curiositeit hiermee de woning te versieren. Daar het in die tijd gebruikelijk was dat een militair, als hij met verlof was, de volle uitrusting mee naar huis nam om bij eventuele verhoogde oorlogsdreiging zich direct paraat op zijn standplaats te kunnen melden om geen tijd verloren te laten gaan door de in die tijd toch wat gebrekkige vervoersmogelijkheden.

De karabijn, die tot de uitrusting behoorde kon -hoewel dat natuurlijk streng verboden was- prima van pas komen om de fel

begeerde vogel neer te paffen. Toen hij dan ook weer in Diepenveen met verlof was, werd er op een bepaald ogenblik gekeken of de ooievaar weer voedsel aan het verzamelen was. En warempel, statig liep het dier weer door het weiland om wormen, slakken en kikkers te zoeken. Haastig werd de karabijn gehaald en een geschikte plek gezocht om het beest goed in het vizier te krijgen. Ook dat gelukte en vol spanning werd aangelegd om het begeerde object te bemachtigen. Toen Harmen meende goed gericht te hebben, haalde hij de trekker over en klonk het schot. Maar helaas, de kogel vloog net voor of net achter de ooievaar langs, dat was zo gauw niet te zien -zoals dat meestal met kogels het geval is- en de vogel, geschrokken door de knal, maakte zich haastig al vliegend uit de voeten.

Maar... de kogel, die zijn doel gemist had, vervolgde volgens zegen zijn weg en vloog door

het keukenraam van de achter liggende boerderij ‘Regen’ ** en doorboorde daar de pappot, die op het vuur stond te pruttelen, om daarna in de muur onder de schouw zijn tocht te beëindigen.

De consternatie was, zowel bij de schutter als bij de familie Averdijk die de kogel ontving, uiteraard bijzonder groot. Hoe de schade aan pappot en raam is vereffend werd er niet bij verteld maar het vermoeden bestaat, dat ten opzichte van de schrik die het geval teweeg bracht, wel stevig over en weer gepraat moest worden, en dat verontschuldigen van de kant van de schutter zeker op zijn plaats waren. Gezien het feit dat men in die tijd zeker nog nooit van slachtofferhulp gehoord zal hebben, zal men dit zeker onderling hebben moeten regelen.

* Dat is het land achter de kerk waar nu de volkstuintjes zijn.

** Op boerderij Regen woont nu de familie Brand

Sallandse spreekwoorden (7)

Oaver wiesheid en oaver weten, oaver geleerdigheid en gekte.

De indruk bestaat dat door internationalisering en individualisering van de taal, het confectiepak van het spreekwoord verdwenen is. Het maatpak, het 'zeg het eens met je eigen woorden' heeft de voorkeur gekregen boven de door ervaring verzamelde zeggingskracht van het spreekwoord. Daarmee dreigt een schat aan wijsheid en kennis uit vervlogen tijden verloren te gaan. Daarom hebben Wim Roetert en Gerrit Hemeltjen, met dank aan Mieke en Annie Bussink, een begin gemaakt van een verzameling Diepenveense spreekwoorden, waarvan er in vorige nieuwsbrieven en ook weer in deze nieuwsbrief en in de volgende uitgaven telkens enige genoemd en verklaard worden. De schrijfwijze van het Diepenveens is fonetisch en kan kritiek verdragen, evenals de verklaringen van de spreekwoorden. Kritiek, op- en aanmerkingen graag richten aan Herman Denekamp, e-mail: hadee@tref.nl of aan de redactie van dit blad.

Zol 't ei wiezer wèè'n as 't hoen?

Dat zal oe de duvel doen.

Zou het ei wijzer zijn dan de kip?

Dat zal de duivel je wijsmaken.

Wijsheid komt met de jaren.

Maar: 'N spinnekop hef ok 'n kop.

Een klein kind heeft ook zijn weetje met bijbehorend willetje.

De woare wiesheid is troag van begrip

De ware wijsheid is langzaam in het begrijpen.

Wijsheid uit zich vaak in het rustig de tijd nemen om tot een conclusie te komen.

Bovendien heelt de tijd wonden en lossen problemen zichzelf soms op, waardoor de tijd nemen als wijsheid wordt ervaren.

Twiefel is 't begin van alle wiesheid.

Twijfel is het begin van alle wetenschap.

Wetenschap is beperkter dan wijsheid. Wetenschap verzamelt de kennis die nu en uit het verleden tot ons komt. Wijsheid wijst daarnaast op de toekomst en put ook uit andere bronnen als uit kennis, bijvoorbeeld gevoel en ervaringen.

De verhouding tussen wijsheid en wetenschap blijkt ook nog eens uit het volgende gezegde:

Met al die geleerden in disse tied, kriege wie gebrek an wieze mens'n

Vrog gries en late wies.

Vroeg grijs en laat wijs.

Wijsheid wordt vaak gekoppeld aan leeftijd, mede uit respect voor de levenservaring die daaruit kan voortvloeien.

Kan voortvloeien, want zoals ze in Salland zeggen:

An dat beumpien is nog nooit éskud.

Aan dat boompje is nog nooit geschud.

Dat mens heeft nog niet veel meegemaakt.

Een ander Sallands gezegde is:

Hoe hadder aj'm skud, hoe meer wottels as 'e krig.

Hoe meer je hem schudt, des te meer wortels hij ontwikkelt.

Hoe meer je hem overtuigt van zijn ongelijk, des te sterker hij aan zijn mening vasthoudt.

Vrog gries en late wies relateert dan ook die wijsheid van een ouder iemand net als het bekende:

Hoe older, hoe gekker.

Hee hef t'r ene an 't bladhark'n

Bij hem is er een aan het bladharken.

Bie hem is t'r ene op de loop

Hee hef ze niet allemoale op een rietje.

Hij heeft ze niet allemaal op een rijtje.

He löp met möllekes.

Hij loopt met molentjes.

Wie het geleuft, hef een kalf in 't heufd.

VERVOLG KORT NIEUWS

VITRINE IN DE BIBLIOTHEEK:

De expositievitrine in de bibliotheek is de komende maanden gewijd aan de tabaksindustrie in Diepenveen en Deventer. Dat heeft te maken met ons boek over de Diepenveensche Tabak Centrale, dat in april verschijnt (zie elders in deze Nieuwsbrief). Uit eigen collectie worden allerlei oude tabaksartikelen getoond uit de tijd van DTC (1943-1959), waar tabak werd gemaakt van zendingen uit het hele land. Heeft u nog oude spullen (sigaretten, reclame e.d.) van DTC, neemt u dan contact op met Theo Hoetink.

VITRINE MET ANTIEKE KLEDING:

Sinds kort heeft de textielgroep in de bibliotheek een eigen vitrine met antiek textiel. Ook deze collectie wordt regelmatig gewisseld. Op 1 juni is er verder een bijzondere expositie van de textielgroep in de voormalige winkel van Riemersma (zie pagina 6).